

Thema

Hoeft een vrijgemaakte niet bekeerd te worden?

F. van der Pol

Dr. K. van der Zwaag schreef in 2003 een lijvig boek over de oproep tot geloof en bekering en het aanbod van genade in de prediking. Om zijn *Afwachten of verwachten* werd hij in de Gereformeerde Gemeenten inmiddels onder de tucht geplaatst. Ook dr.ir. J. Blaauwendraad en ds. C. Harinck gaven ongewenste informatie. Velen hebben dit kerkgenootschap om dezelfde materie in de loop van de jaren al verlaten. Een trieste exodus. Mensen in geestelijke nood rond bekering en het aanbod van Gods genade.

Het *Nederlands Dagblad* legde er in het hoofdartikel van 19 november de vinger bij dat deze nood ook christenen buiten de bevindelijk reformatorische kring raakt. De bevindelijke nadruk op zondebesef is immers een wezenlijk element van het christelijk geloof. De weg van de Geest met mensen, het genadeverbond en de levensheiliging zijn onderwerpen die andere christenen ook aangaan. 'Het is Christus alleen. Maar daar echt bij leven is moeilijk voor iedereen', aldus terecht K. van Bekkum.

Bekering is 'in'

Een verkenning op het internet maakt op slag duidelijk hoe sterk het thema 'bekering' leeft. Wie via Google intikt, krijgt 173.000 items over bekering. Je kunt kiezen uit bijbelstudies, catecheselessen, bijbelcursussen, preken, kerkbodeartikelen, bekeringsverhalen, getuigenissen en forumdiscussies met vragen als: 'Hoe kom ik ooit tot God bekeerd? Hoe kun je weten of je bekeerd bent? Wat is bekering nou eigenlijk voor iets? Wat is ware bekering?' Het aanbod op internet is onder meer afkomstig van de Evangelische Alliantie, Evangeliegemeente De Deur, Gospelway, Credible, Maranatha. Ook het jeugdwerk van de Hervormde Bond, dat van de Christelijke Gereformeerde Kerken en dat van de Gereformeerde Gemeenten is present. Internet speelt voor velen kennelijk een belangrijke rol in de zoektocht naar bekering.

Wie in dit brede aanbod 'bekering en gereformeerd vrijgemaakt' intikt, krijgt 1480 treffers. De surfer kan via www.prekendiespreken.nl een preek van ds. W.G. de Vries over Zondag 33 downloaden met als thema: 'De ware bekering van de mens.' De preek maakt duidelijk dat ook vrijgemaakte kerkmensen bekering nodig hebben. Zonder bekering kan niemand het koninkrijk van God binnengaan. Wie kiest voor www.kerken.com, kan bij de eveneens vrijgemaakte ds. H. van Veen uitgebreid meelesen wat bekering inhoudt. Als kerkmensen ooit zouden denken dat zij zich niet hoeven te bekeren, dan missen zij voorgoed hun bestemming, aldus de predikant.

Digitaal gesprek over bekering

Op de site van GKV Forum zoeken jongeren elkaar op voor een digitaal gesprek over bekering. 'Vagebonder', die wel eens een vrijgemaakte kerk bezoekt, meldt op 3 oktober jongstleden dat het hem telkens weer opvalt dat er daar eenzijdig wordt gepreekt over het verbond. Het lijkt wel alsof bekering binnen de GKV niet nodig is. Hij vraagt: 'Waarom wordt er zo weinig aandacht aan de bekering besteed?' 'Knee', een andere forumgebruiker, antwoordt: 'Ik zelf als GKV-er kan me aardig vinden in die constatering. Over het algemeen mis ik een zekere diepgang in onze prediking. Ik zal niet beweren dat zaken als ellende, bekering, verlossing, navolging, strijd, etc. niet aan de orde komen. Maar naar mijn idee wel te oppervlakkig.' En hij vervolgt: 'In de GKV wordt heel sterk vanuit het verbond gedacht. De gemeente is verbondsvolk. Iedereen in de kerk hoort bij dat verbond. Hierdoor zijn zaken als wedergeboorte, bekering, etc. onderbelicht gebleven. En zo wordt er in de praktijk van de prediking vanuit gegaan dat er geen onbekeerde mensen in de kerk zitten.' Een zekere 'Marnix' reageert hierop: 'Ik denk dat je wel een goed punt aankaart. Het is denk ik wel een valkuil, dat we hier te makkelijk over denken. Goed punt dus!' Hierop volgt als reactie de vraag: 'De Vrijgemaakte moet het verbond wat God heeft gesloten met de verbondskinderen, zich eigen maken, of "ja" zeggen tegen

dat verbond?’ Een volgende bezoeker mengt zich in het gesprek en voert als nieuw gezichtspunt aan: ‘Gelukkig geeft God ons Zijn Geest om in onze harten te wonen, en ons bij de les te houden wat “kind van God zijn” betekent. Zijn Geest in je laten werken, je door Hem laten leiden.’

Geen systeembekering

Als ik studenten vraag of ze wel eens een preek horen over wedergeboorte, bekering of uitverkiezing en verwerping, geven ze doorgaans ontkennende signalen af. Ze spreken over gemis aan diepgang. In Kampen wordt aan de thematiek bewust aandacht gegeven, zowel in de colleges systematische theologie als in die van kerkgeschiedenis en symboliek (het vak over de belijdenisgeschriften).¹

De Bijbel spreekt op heel veel plaatsen over bekering. Ook in de belijdenisgeschriften kun je er veel over lezen. De kerk spreekt in Zondag 33 van de Heidelbergse Catechismus uit wat echte bekering inhoudt. De Dordtse Leerregels gaan er ook uitgebreid op in.

Niet iedere gelovige zal een bekeringsgeschiedenis, een getuigenis of bekeringsverhaal kunnen vertellen. Een bekeringservaring als Saulus op weg naar Damaskus vraagt God niet van ieder. Hij werkt verschillend bij mensen. Het maakt uit of je als kind gedoopt bent, vanaf je kinderjaren al uit de Bijbel hebt horen lezen en vanaf je jeugd bij de kerk hoort of dat je pas op latere leeftijd over God hoort. Iemand die altijd christelijk opgevoed is (daarover bidden we als gemeente Gods zegen, zie het doopformulier) en van jongs af naar de Here vraagt, kan in de pubertijd best sterk gaan twijfelen aan God en aan zichzelf. Maar zo'n heftige bekering als Saulus maakt hij doorgaans niet mee. Maar wie uit de diepe duisternis plotseling in Gods lichtkring wordt gezet, beleeft bekering veel heftiger. De Bijbel houdt er geen systeembekering op na. De beleving van geloof en bekering, en ook de mate van geloofsgroei kunnen heel verschillend zijn.

God is de Eerste

Voor in de kerk staat de doopvont. Als er een kindje wordt gedoopt, wordt soms dooplied 335 gezongen. Het is een lied over Gods waterteken: ‘Uw teken spreekt. Gij wilt zijn Heiland wezen. Het is gedoopt, begraven en herrezen in Vader, Zoon en Heilige Geest.’ Het lied wijst op de keuze en leiding van God in ons leven. We hebben het beloftewoord van de God van Abraham. Hij roept op tot geloof. Gedoopt voorhoofd vraagt om naar God toegewend bestaan. Hij wil voor zondaren Heiland zijn. Dat is confronterend, het schokt onze verbeelding, zet ons tot nadenken. Gedoopt bestaan wordt doorgemeten. Gods keuze voor ons bevraagt onze keuzes, onze manier van leven. We kunnen niet alles bij het oude laten. God komt daar dwars doorheen. Hij wil leven scheppen uit de woestijn. In Gods kracht kruisigen en doden we het oude bestaan. Met Christus staan we op tot nieuw leven. Wat houdt dat in? Christus roept ons terug naar de kern: naar Zichzelf, de Gekruisigde, gestorven voor onze zonden. Hij roept ons tot bezinning, tot omkeer en vernieuwing. Wie de kracht van Christus' bloed kent, verlangt uit Hem te leven. Hij is het hart van het christelijk geloof. Krachtige prediking stelt Hem in het centrum. Kerkbreed wordt er vlakheid gesignaleerd in de prediking. Als er in de prediking te weinig aandacht is voor Christus, verschaalt de gemeente. Terwijl de gedoopte gemeente juist haar kracht moet vinden in Christus. Brengen prediking, doop, verbond en kerk ons aan de voeten van de Here Jezus?

Gods beloftewoord, in krachtige prediking aangezet, werkt door. Krachtige prediking dringt aan op geloofskeuze. Ze doet een appèl op de wil, het verstand en het hart van de gedoopte, opdat deze zou komen tot overgave aan Christus. De Geest van Christus gebruikt dit als instrument. Hij past het beloftewoord toe. Hij werkt van binnenuit verdieping. Achter de doopvont ligt dan ook een hele wereld. De wereld van gebed: ‘Here, geef door uw Geest dat ik, uw kind, met Christus begraven wordt in de dood. Geef Here, dat ik door uw Geest opsta tot nieuw leven.’²

Met Christus opgewekt zijn veronderstelt dat we ook met Hem sterven. ‘Met de wereld breken’, heet dat volgens het doopformulier. Dat doet pijn. Bekering is niet enkel maar een bepaalde leefstijl aanhouden, dingen doen en laten. Bekering is in de eerste plaats een zaak van het hart. Nieuw leven heeft altijd ook een binnenkant. Die pakt God aan. Door de Geest van Christus gaan we anders denken, kiezen en voelen. Je kunt daar niet innerlijk nog buiten blijven. We veranderen binnenin. Het gaat om overgave aan Christus. De Geest van Christus heeft beloofd op ons in te werken: ‘Ik zal u een nieuw hart geven en een nieuwe geest. Mijn Geest zal Ik in u uitstorten.’

De weg met God

Verbondsbeloften worden vervuld in de weg van geloof en bekering. De predikant zal bij kinderen en volwassenen op persoonlijke geloofskeus aan moeten dringen. Ook een vrijgemaakte heeft bekering tot de Here nodig. De beloften en de eisen van Gods genadeverbond zijn bestemd voor hem. Beide gelden hem werkelijk en persoonlijk. God wil voor de gedoopte echt een Vader zijn. De Here Jezus belooft de gedoopte vergeving van zonden. De Heilige Geest heeft serieus toegezegd in hem te willen wonen en te werken. Maar al deze beloften vragen geloof, werkelijke toewending naar God. Want de doop bereikt zijn doel eerst in de weg van geloof en bekering. De aansporing daartoe is onmisbaar in de vrijgemaakte prediking.

Keuze voor God zit er van ons uit niet in. Van huis uit is er ook bij kerkmensen verzet en weigering om gehoor te geven aan de prediking van Christus. De verbondsgemeente heeft ontmaskering van die blokkades nodig.³ Gelukkig beeldt het doopwater de afwassing van zonden af. Wie dat beseft, erkent zijn schuld. Als de ervaring van zondebesef en vergeving van schuld nauwelijks ter sprake komt in de prediking, faalt de prediker in het wijzen van de goede weg.

De weg gaan met God, gemeenschap met de Here, kan niet zonder beleving en vormgeving. Het gaat om de levende God en om echte relatie met Hem. In de GKV is lange tijd een zekere huiver geweest voor het persoonlijke, de persoonlijke ervaring. Nadruk werd en wordt vooral gelegd op Gods beloftewoord. Dat is de grond onder ons leven. Maar een christen, wie hij ook is, zal toch persoonlijk band met Christus moeten hebben. De beloften van God zijn de grond voor het geloof, maar ook de ervaring heeft een plek. En als Gods aanbod van genade me niet meer in het hart raakt, dan moet ik me zorgen maken. Dan zal ik op de knieën moeten gaan en ootmoedig vragen om de Heilige Geest in het hart. Zodat weer levend wordt wat afgesleten raakte.

Voor in de kerk staat regelmatig de avondmaalstafel. Brood en wijn wijzen dezelfde richting uit: ons leven ligt in doorboorde handen. De boodschap is: leef uit Hem. Hij is de Ware Wijnstok. Iedere rank moet verbonden zijn met Christus. Het gaat om kennen van Hem, niet slechts verstandelijk, maar met het hart. Het gaat in de band met de Here om geloof en ervaring, om bevindelijkheid, in de goede balans.

Wees nieuwe mens

Bekeerd leven is gave. Maar ook opgave. God vraagt levensheiliging: 'Wees nieuwe mens.' Hoe vul je die verantwoordelijkheid in? Jezus volgen, naar Hem toegewend bestaan, raakt alles aan: je verkering en je baan, de plek waar je woont, je opstaan en slapen gaan, de beleving van dood en sterven; ook het omgaan met de mensen om je heen; je uitgaansleven, je geldbesteding. We mogen geen genoegen nemen met de pluk-de-dagmentaliteit; met geld besteden enkel voor ons eigen plezier, met een individualistische levenshouding en met geestelijke egotripperij. Bekering betekent een streep door kerklid-zijn op de automatische piloot. God wil een einde aan de schijn. De wereld van het goedkoop christen-zijn verschijnt in onthullend licht. Het onbekeerde bestaan gaat onderuit, het valt door de mand.

Bekering als opgave meent God serieus. Hij is uit op een positief antwoord, van harte gemeend, van binnenuit, gewerkt door zijn Geest. Dit brengt je leven in beweging. Bij het doen van openbare geloofsbelijdenis is het een belangrijk punt (vraag 3): 'Verklaart u dat u van harte begeert God de Here lief te hebben en te dienen naar zijn Woord, te breken met de wereldse begeerten, uw oude natuur te doden en godvrezend te leven?' Nieuwe mens zijn betekent bezig zijn met de dingen van alle dag, maar dan vanuit Christus. Dat is een proces waar we iedere dag weer in moeten stappen. De oude mens moet er hoe langer hoe meer aan gaan en de nieuwe mens dient meer en meer op te staan. Dat is niet iets van één keer in een christenleven. Dat betekent dagelijks vechten en aanvechting. Tegen zondige verlangens in jezelf, tegen een manier van denken, leven en beleven die je tegemoetkomt in de media en in gesprekken op school en op je werk. Leven met God is vaak een worsteling.

Op aarde leven met het gezicht naar God is een radicale keus die alles van ons vraagt. Bekering als levenslang proces vindt niet plaats in het luchtledige. Zich keren naar God raakt het concrete leven, het persoonlijk bestaan, ook het kerkelijke en maatschappelijke leven. Het vraagt bewust nadenken over deze wereld en je plek als christen daarin. Dit is geen doe-het-zelfactiviteit, geen zelfprestatie, maar

leven in het besef van wat Christus voor ons heeft gedaan. Je door Hem laten inspireren. Als we vasthouden aan onszelf en aan onze eigen gedachten over God en wereld, dan is er geen vaste grond onder de voeten. Dan worden we eigenwijs of juist onzeker. Vaak ook bang. We kunnen zelf de negatieve machten niet overwinnen. Het belangrijkste wat we nodig hebben, is: ons gedragen weten door wat Christus heeft gedaan. Het verwachten van Hem. Uit Christus leven en zo rust vinden in God.

Bekeerd leven blijft levenslang stukwerk. Levensvernieuwing uitwerken in levensstijl en gedrag is een zaak van vallen en weer opstaan. Verkeerde verlangens in ons zijn soms sterk en ons geloof is dikwijls nog zwak. Soms lijkt het oude leven het weer te winnen. Maar het nieuwe leven is er in Christus. En het blijft er, want het Woord en de Geest van Christus vernieuwen dag aan dag. God zelf zorgt ervoor dat ons nieuwe bestaan niet stukbreekt. Het is eeuwig leven.

(Weer) thuiskomen bij God

Vrijgemaakte jongeren gaan de digitale snelweg op om met elkaar over bekering in gesprek te gaan. Een van hun indringende vragen geef ik ten slotte nog door: ‘Waarom wordt er in onze kerk zo weinig gepreekt over bekering? Weet iemand dat?’ Als antwoord op deze zoekvraag verscheen er: ‘Waarschijnlijk omdat de dominee denkt of vindt dat iedereen in de gemeente al bekeerd is.’⁴

God draagt belofte en eis ons leven binnen. Wie luistert, hoort begroeting. In Christus de Heiland spreekt Hij ons aan als zijn kind. Hij legt als Vader de handen om ons heen. Er is nabijheid, beloftewoord. God heeft aan mij gedacht. Net als aan de anderen met wie ik in de kerk zit. Ik let op het teken op mijn voorhoofd en weet bij anderen hetzelfde teken van hoop. Het stimuleert me om verder te gaan. Open komt de Heiland ons iedere dag tegemoet. Met zijn doorboorde handen slaat Hij ons de eigen wapens uit handen. We hoeven niet zelfverzekerd en zelfgenoegzaam te zijn; ook niet bitter, niet agressief, niet moedeloos, niet bang. Laat God onze oude wereld maar op z'n kop zetten. Wat er aan tekort ook ervaren wordt, doorboorde handen strekken zich uit voor omarming. Zich bekeren dus. Leven bij de gratie van God. Geen surrogaat, maar aangepakt bij de kern. Zo (weer) thuiskomen bij God.⁵

Noten:

- ^{1.} Zie bijv. mijn ‘Gereformeerde preek over bekering en samenleving’, in: F. van der Pol, *Zoektocht naar ruimte*, Kamper Bijdragen 36, Barneveld 2004, p. 21-37. De bijdrage behandelt het reformatorische concept van bekering in een 16^e-eeuwse preek. Bij het vak symboliek wordt ruim aandacht besteed aan ervaringswoorden in de drie formulieren van eenheid. Systematische theologie gaat nader in op de geloofsleer van de Dordtse Leerregels.
- ^{2.} Het werk van de Heilige Geest is binnen de GKV inmiddels een belangrijke thematiek die inhoudelijk om verdere doordenking vraagt.
- ^{3.} Zie daarover de waardevolle opmerkingen van C. Trimp in zijn bijdrage ‘God brengt de mens ter sprake’, in: A.G. Knevel (red.), *Bevindelijke prediking*, Kampen 1989, p. 104-109. Zulke prediking brengt de armetierigheid en kleinzieligheid van ons bestaan aan het licht. Christus ontdekt mensen aan zichzelf. Echte Christusprediking laat ons zien ‘hoe weinig het Evangelie ons leven nog heeft aangeraakt en vernieuwd, hoe weinig liefde er in ons hart ontstoken is, hoe weinig vuur er brandt in ons hart voor de zaak van Christus in de wereld’ (p. 105,106). En onder het kopje *Tegenstem*: ‘In het hart van de mens ... leeft ook tegenspraak tegen de goede boodschap, tegenspraak die vaak gevoed wordt vanuit diepe lagen van de menselijke persoon en omhoog komt ...’; ‘het is van grote betekenis, dat deze tegenstemmen in de prediking hoorbaar worden. Dan werpt de preek de echte vragen op, vragen die opkomen in het hart van de mens ten overstaan van Gods beloften en geboden’ (p. 106). Onder hetzelfde kopje geeft Trimp ook behartigenswaardige opmerkingen over de aanvechtingen in het leven van Gods kinderen.
- ^{4.} Forumdiscussie CDB-Online (Christelijk Discussie Board Online), 8 april 2004.
- ^{5.} Studiemateriaal voor wie meer wil weten over bekering: J. van Amstel, *Bekeerd leven*, Heerenveen 1997; E.A. de Boer, *Bekering*, Barneveld 1994; C.F.A. Borchardt, *Wedergeboorte en bekering in verbondsperspektief*, Pretoria 1988; D.J. Budding, *Wat is het doel van mijn leven. Vragen rondom belijdenis doen, bekering en avondmaal*, Houten 2000; H. Burkhardt, *Bekehrung und Wiedergeburt - Anfang des christlichen Lebens*, Giessen-Basel 1999; K. Exalto, *De bekering: een pastorale benadering*, Kampen 1992; N. Hijweege, *Bekering in bevindelijk gereformeerde kring. Een psychologische studie*. Kampen 2004; R. Nauta, *Over bekering*. Groningen 1998; C.G. Vreugdenhil, *Bekering, ook voor jou?*, Leiden 1995.